

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, факультет № 6

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

125 «Кібербезпека» (безпека інформаційних та комунікативних систем)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
30.08.2023 Протокол № 7
(дата, місяць, рік)

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
25.08.2023 Протокол № 7
(дата, місяць, рік)

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
29.08.2023 Протокол № 7
(дата, місяць, рік)

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін (протокол
від 25.08.2023 р. № 9)

Розробник:

доцент, кандидат філологічних наук Овчинников Михайло Олексійович

Рецензенти:

1. Доцент кафедри українознавства ХНУВС, кандидат філологічних наук, доцент Перцева Вікторія Анатоліївна.
2. Доцент кафедри української мови та мовної підготовки іноземних громадян Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат філологічних наук, доцент Кучеренко Олена Федорівна.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 20 Загальна кількість годин – 600 Кількість тем – 11	12 Інформаційні технології 125 Кібербезпека бакалавр	Навчальний курс 1-4 Семестр 1-7 Види контролю: залік (1-6 семестр), екзамен (7 семестр)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Практичні заняття – <u>300</u> ; (години) Самостійна робота – <u>300</u> ; (години)		Практичні заняття – <u>76</u> ; (години) Самостійна робота – <u>524</u> ; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою викладання української мови для студентів-іноземців у ВНЗ нефілологічного профілю в умовах мовного середовища слід вважати володіння студентами уміннями і навичками мовленнєвої діяльності, що досягається за допомогою комплексного підходу до підготовки спеціалістів для зарубіжних країн, який об'єднує в собі взаємодію комунікативних, освітніх і виховних цілей.

Комунікативна мета навчання є основною, оскільки й освітня й виховна цілі реалізуються за умови досягнення студентами певного рівня володіння мовою. Вона досягається шляхом формування у студентів необхідних мовних і мовленнєвих умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, усне мовлення, письмове мовлення), забезпечуючи їм можливість спілкування в українському мовному середовищі (навчання, побут, культура) та здобуття спеціальності.

1.2 Кінцеві цілі навчання, структуровані у вигляді конкретних поетапних **основних завдань**, досягаються (частково чи цілком) протягом усього терміну навчання.

Початковий етап навчання української мови для іноземних студентів здійснюється на підготовчому факультеті.

Основний етап навчання (I-II курси) – це період у навчальному процесі, за який іноземні студенти отримують і вдосконалюють усі ті навички й уміння, які необхідні їм у навчальній та соціально-культурній сферах. При цьому вже на першому курсі студенти здобувають навички й уміння, які необхідні їм для читання спеціальної літератури за профілем навчання, слухання лекцій, репродуктивно-продуктивного мовлення в усній та письмовій формах. На другому курсі формуються більш досконалі навички та уміння в оволодінні всіма видами мовленнєвої діяльності.

Завершальний етап навчання (III-IV курси) – це період у навчальному процесі, протягом якого іноземні студенти отримують і вдосконалюють усі навички й уміння, необхідні для навчання. На III курсі студенти формують і розвивають навички й уміння в репродуктивно-продуктивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності, необхідних для читання й опрацювання наукових текстів, підготовки матеріалів для доповідей, дискусій на навчально-професійні, суспільно-політичні та соціально-культурні теми; формується навички створення текстів офіційно-ділової сфери навчання; на IV курсі вдосконалюються набуті навички й уміння в усіх видах мовленнєвої діяльності, необхідні для підготовки до захисту бакалаврської роботи.

1.3 Міждисциплінарні зв'язки:

Історія України, Культура професійного мовлення, Теорія держави та права, Юридична деонтологія, Українська культура, Основи професійної етики.

1.4. **Очікувані результати навчання:** у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основи українського мовлення, особливості словозміни, фонетичні та графічні особливості української мови в порівнянні з російською мовою, граматичну базу мови, основні орфографічні та пунктуаційні правила, особливості побуту, звичаї та культуру українського народу;

вміти: читати, говорити і писати у сфері повсякденного спілкування в обсязі навчальної програми; адекватно перекладати засвоєні мовні одиниці з української мови на російську (та рідну) і навпаки; спілкуватися українською мовою (усно та письмово) на навчально-побутові, країнознавчі та навчально-наукові теми в обсязі вивченої тематики; укладати підготовлене письмове висловлювання на вивчену тему, яке вміщує аналіз прочитаного (прослуханого), оцінку, висновки.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність і готовність особи розв'язувати завдання і проблеми у галузі правоохоронної діяльності із поглибленим рівнем знань та вмінь, достатніх для вирішення проблемних професійних завдань, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки.	
Загальні	ЗК-3	Базові знання та розуміння предметної галузі та

компетентності (ЗК)		розуміння професії.
	ЗК-5	Навички використання інформаційних і комунікативних технологій.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	ФК-3	Здатність діяти на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення і правової культури.

3. Програма навчальної дисципліни

І курс

ТЕМА № 1.

Зміст навчання Зміст мовної компетенції

І. Вираження суб'єктно-предикатних відношень.

1. Конструкції з дієсловом-зв'язкою *бути, являти собою, називатися, служити* та іншими, що означають кваліфікацію предмета (явища, процесу, події):

- *що - (це) що, - що є чим, - що являє собою що, - що називається чим, - що називають чим, - що носить назву чого, - що розуміється під чим, - що належить до чого, - що (хто) включає що до чого.*

(Мова є засобом спілкування. М. Драгоманов був одним із прогресивних діячів свого часу).

2. Конструкції з дієсловами *мати, володіти, характеризуватися, полягати* та іншими, що означають характеристику предмета (явища):

- *що має що, - що володіє чим, - що характеризується чим, - що є характерним для чого, - що має характер чого, - що має який характер, - що вирізняється чим, - що є властивим чому, - що є притаманним чому;*

та кількісну характеристику:

- *що має довжиною (у довжину) (скільки) чого, висотою (у висоту), - шириною (у ширину), обсягом (об'ємом), діаметром (у діаметрі), - що дорівнює чому, - що складає (скільки) чого, - на долю чого припадає скільки чого, - що складає біля якоїсь кількості від чого (вміщує), - що займає більше, менше, в межах, - що вище, нижче, більше, менше чого наскільки, у скільки разів.*

3. Конструкції з дієсловами *служити*, *виступати*, *використовуватися* та іншими, що означають призначення, використання предмета (процесу):

- *що служить чим*, - *що служить для чого*, - *що виступає чим*, - *що використовується для чого*, як - *що застосовується для чого*, як, - *що призначається (призначено) для чого*.

4. Конструкції з дієсловами *складати*, *складатися*, *вміщувати* та іншими, що означають склад і будову предмета:

- *що складається з чого*, - *що входить до складу чого*, - *що вміщує у своєму складі що*, - *що має в собі що*, - *що вміщується в чому*, - *що включає в себе що*, - *що складає що*.

5. *Способи вираження суб'єкта і предиката. Узгодження суб'єкта і предиката.*

5.1. Вираження суб'єкта:

5.1.1. Конструкції із збірними іменниками.

5.1.2. Конструкції з кількісними сполученнями; порядок слів відповідно до комунікативної мети висловлювання: *більшість присутніх* згодна з прийнятим рішенням.

5.1.3. Конструкції з субстантивованими прикметниками, дієприкметниками і словосполученнями із займенником, поширеним підрядним реченням, диференціація конструкцій типу *все те, що ...*, *всі питання, які ...*.

5.1.4. Конструкції з неозначеними і заперечними займенниками; диференціація за значеннями неозначених займенників - *сь*, - *небудь*, - *де*; стилістична приналежність подібних конструкцій.

5.2. Вираження предиката.

5.2.1. Іменний тип предиката з дієсловом-зв'язкою *бути* і без дієслова-зв'язки. Вживання прикметника в ролі іменної частини предиката. Конструкції з порівняльним і вищим ступенем прикметника. Конструкції з дієсловом-зв'язкою *бути* і дієсловом-зв'язкою з іменною частиною, вираженою словосполученням.

Конструкції з дієсловами-зв'язками (*називатися*, *вважатися*, *розглядатися*, *служити*, *виступати* тощо) та іменною частиною, вираженою іменником або прикметником (значення кваліфікації, характеристики). Стійкі дієслівно-іменні словосполучення в такого типу конструкціях. Конструкції з дієсловами *мати*, *характеризуватися*, *вирізнятися* у ролі зв'язок при вираженні характеристики предмета.

5.2.2. Дієслівний тип предиката:

при вираженні узагальненої особи;

при вираженні узагальненої дії.

Вид і час дієслова в даних конструкціях .

Дієслівно-іменні словосполучення в конструкціях типу: *зробимо висновок...*, *наведемо приклад...*; *припустимо, що...* .

Конструкції з дієсловом та інфінітивом у ролі предиката. Конструкції з дієсловами *починати* - *почати*, *кінчати* - *кінчити*, *продовжувати* - *продовжити* і т.п. з інфінітивом НДВ. Конструкції з дієсловами *встигнути*, *поцятити*, *поталанити*, *вдатися* з інфінітивом ДВ.

Конструкції з дієсловами *хотіти, намагатися, прагнути, планувати*. Стилистична приналежність таких конструкцій.

Конструкції з модальними словами *треба, потрібно, слід, варто, доцільно* тощо та інфінітивом у ролі предиката.

Конструкції з модальними словами, що виражають можливість/неможливість здійснення дії. Диференціація конструкцій зі значенням неможливості і небажаності, заборони дії. Вид дієслів у таких конструкціях.

5.3. Деякі способи вираження суб'єкта й предиката:

5.3.1. а) неозначеною формою дієслова: *Вирішити це завдання означає вивести країну з кризи;*

б) іменником за відсутності дієслова-зв'язки: *Побудувати укриття для ЧАЕС- (це) головне на сьогодні завдання.*

5.3.2. Способи вираження суб'єкта й предиката субстантивованими прикметниками, словосполученнями, поширеними підрядними реченнями. Роль дієслова-зв'язки є: *Головне - це своєчасне проведення аудиторської перевірки. Головне - це своєчасно провести аудиторську перевірку. Провести аудиторську перевірку своєчасно - це головне. Однією з найважливіших властивостей матерії є її змінність. У даній статті аналізуються складові економічної програми уряду. Головне, що гальмує процес приватизації - відсутність професійного підходу й продуманої довгострокової програми.*

5.3.3. Способи вираження предиката конструкцією з прийменником у/в та місцевим відміноком іменника: *Перевага системного підходу - в його ефективності й економічності.*

5.3.4. Основні особливості речень з однотипними предикатами, випадки опущення модальних предикатів типу *повинен, повинен бути, зобов'язаний* тощо, а також суб'єкта і предиката в таких реченнях: *У демократичній Україні всі повинні займатися своєю справою: Верховна Рада - приймати закони, Кабінет міністрів - виконувати закони, Конституційний суд - слідувати за додержанням законів.*

6. Активні і пасивні конструкції

6.1. Активні конструкції:

- з перехідними дієсловами;
- з модальними словами *повинен, мав, треба, можна, слід, варто, потрібно* та ін.

6.2. Пасивні конструкції :

- з дієсловами з постфіксом *-ся*;
- з пасивними дієприкметниками (*прочитаний, зроблений*);
- з присудковими формами на *-но, -то*;
- з модальними словами *повинен, треба* та ін.

6.3. Конструкції з перехідними й неперехідними дієсловами типу: *припинятися-припиняти; змінюватися-змінювати; перетворюватися-перетворювати*.

Навчально-професійна сфера

Формування у студентів умінь і навичок навчального читання текстів за спеціальністю. Поповнення активного словника студентів термінологічною лексикою за спеціальністю.

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (запис плану прочитаного тексту за спеціальністю: питального, називного, тезового).

Формування вмінь і навичок усного мовлення (викладення змісту прочитаного тексту за спеціальністю з опорою на записаний план та з використанням вивченого лексико-граматичного матеріалу).

Соціально-культурна сфера

Тема «Місто навчання студента (рідне місто студента)»

Формування у студентів умінь і навичок ознайомчого читання текстів соціально-культурної сфери. Поповнення активного та пасивного словника студентів соціально-культурною лексикою.

Формування умінь і навичок усного мовлення (брати участь у діалозі-бесіді з визначених тем, створювати монологічне висловлювання за цими темами: монолог-опис).

Формування умінь і навичок писемного мовлення (викладення отриманої соціально-культурної інформації у вигляді мікротекстів (опис)).

ТЕМА 2

Зміст навчання

Зміст мовної компетенції

Вираження характеру перебігу дії

1. Конструкції з дієсловами доконаного і недоконаного виду, що означають завершеність/ незавершеність, тривалість/ результативність, однократність/повторюваність дії.

Творення видових форм дієслова.

Конструкції з дієсловами недоконаного й доконаного виду в ролі предиката. Обставинні слова, що вживаються з цими дієсловами, зі значенням: а) результат дії; б) процесу й тривалості дії; в) констатації дії; г) моменту завершення дії; д) повторюваності дії; е) однократності й миттєвості дії.

Конструкції з дієсловами НДВ при вираженні одночасності дій і з дієсловами ДВ при вираженні послідовності дій.

2. Конструкції з дієсловами доконаного і недоконаного виду у формі минулого часу при передачі значень: констатації факту дії; збереження чи анулювання результату дії; дії, що повторювалася; дії, яка є результатом минулої дії; моменту виникнення стану чи початку дії.
3. Конструкції з дієсловами недоконаного виду, фазичними дієсловами у поєднанні з інфінітивом.
4. Конструкції зі словами *не треба, не можна, не слід, не годиться, не раджу, не хочеться, досить, шкідливо* та дієсловами недоконаного виду в інфінітиві зі значеннями небажаності, непотрібності, недоцільності, заборони.
5. Конструкції з дієсловами доконаного виду в інфінітиві зі значенням застереження, фізичної неможливості або потенційної можливості досягнення результату.
6. Конструкції з дієсловами *хотіти, намагатися, планувати, розраховувати, радити* тощо та інфінітивом доконаного виду зі значенням одноразової результативної дії.
7. Конструкції з імперативом дня вираження значень: спонукання до дії, прохання, вимагання. Синонімічність конструкцій: *не треба (не слід, не варто) припиняти роботу. Не припиняйте роботи.*

Навчально-професійна сфера

Формування у студентів умінь і навичок навчального читання текстів за спеціальністю, виділення основних змістових частин прочитаного тексту.

Формування вмінь і навичок аудіювання тексту за спеціальністю студента.

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (запис інформації основних змістових частин прочитаного або прослуханого тексту за допомогою символів і скорочень).

Формування вмінь і навичок усного мовлення (відтворення інформації основних змістових частин прочитаного або прослуханого тексту з опорою на зроблені записи і з використанням вивченого лексико-граматичного матеріалу).

Соціально-культурна сфера

Тема «Вищий навчальний заклад, де навчається студент (майбутня професія студента)»

Формування у студентів умінь і навичок ознайомчого читання текстів соціально-культурної сфери. Поповнення активного та пасивного словника студентів соціально-культурною лексикою, що пов'язана з їхньою спеціальністю.

Формування умінь і навичок усного мовлення (брати участь у діалозі-бесіді з визначених тем, створювати монологічне висловлювання за цими темами (монолог-розповідь)).

Формування умінь і навичок писемного мовлення (викладення отриманої соціально-культурної інформації у вигляді мікротекстів (розповідь)).

ТЕМА 3

Зміст навчання

Зміст мовної компетенції

Вираження об'єктних відношень.

1. Конструкції з прямим об'єктом при перехідних дієсловах, об'єкт при іменниках, утворених від перехідних дієслів: *розробити програму — розробка програми; здійснити плани — здійснення планів.*

Семантичні групи транзитивних дієслів.

Словосполучення з кількома іменниками в родовому відмінку (*реалізація програми забудови міста*). Стилистичний коментар. Творення віддієслівних іменників з суфіксами *-аці(я)*, *-нн(я)*, *-к(а)*. Випадки розбіжності дієслівного та іменникового керування типу: *перемогти кого? що? — перемога над ким? над чим?*

2. Конструкції з непрямим об'єктом.

2.1. Прийменникове та безприйменникове керування дієслів. Групи дієслів, які потребують певного відмінка з прийменником чи без нього.

2.2. Дієслова із сильним та слабким керуванням (*користуватися бібліотекою, він працює, він працює над дисертацією*).

2.3. Конструкції з об'єктом дії при неперехідних дієсловах. Узагальнення матеріалу за лексико-граматичними і лексико-семантичними групами дієслів з однотипним керуванням. Випадки диференціації форми керування в залежності від лексичного значення полісемічних дієслів.

2.4. Конструкції з дієсловами, створеними за граматичною моделлю, керування яких визначається префіксом (*відмовитися від ..., додивитися до кінця*).

2.5. Конструкції: а) з локальним значенням; б) зі значенням стимулу, приводу, підстави; в) мети; г) знаряддя, способу, методу дії; д) атрибуту; е) призначення; є) умовно-часового значення.

3. Структура складного речення: складнопідрядні речення з підрядними додатковими:

- зі сполучником *що*:

а) складні речення, що передають констатацію факту (з ключовими словами *говорити, сказати, заявляти, повідомляти, стверджувати, констатувати, підкреслювати, переконувати, доводити, запевняти, показувати, усвідомлювати, відомо; думка, заява тощо*);

б) складні речення з авторизованим головним реченням (з ключовими словами: *думати, гадати, вважати, розраховувати, зважати; думка, розуміння, уявлення тощо*);

в) складні речення, які передають логічний висновок (з ключовими словами та словосполученнями: *висновок; приходити до висновку; виходити з того; це означає; очевидно*);

г) складні речення, які передають оцінку (з ключовими словами: *добре, звичайно, природно, безсумнівно, закономірно тощо*);

- зі сполучником *щоб*:

а) складні речення, які передають бажання (з ключовими словами: *хотіти, бажати, прагнути, намагатися, мріяти, домагатися; бажання, прохання, прагнення*).

б) складні речення, які виражають спонукання до дії (з ключовими словами: *наказувати, просити, пропонувати, вимагати; вимога, наказ, пропозиція*);

в) складні речення, які виражають необхідність дії (з ключовими словами: *необхідно, треба, потрібно; необхідність*).

Складне речення зі сполучниками *що* і *щоб* із співвідносними словами.

Семантична диференціація сполучників *що* і *щоб*. Синонімія простих та складних речень. Складні речення зі сполучниками *що* і *щоб* при трансформації прямої мови у непряму.

- зі сполучними словами та словосполученнями в ролі сполучників:

а) складні речення зі сполучним словом *коли*, які передають часовий характер з'ясування;

б) складні речення зі сполучними словами *чому, у зв'язку з чим, через що*, які виражають причиновий характер з'ясування;

в) складні речення зі сполучними словами *навіщо, з якою метою, для чого*, які виражають цільовий характер з'ясування;

г) складні речення зі сполучним словом *який*, що виражають якісний характер з'ясування;

д) складні речення зі сполучником *чи*, які виражають сумнів, невпевненість (відсутність сумніву, невпевненості) у дійсності факту, а також значення-питання, пошук інформації;

е) складні речення зі сполучними словами *як, яким чином*, які виражають спосіб перебігу дії або його якісну оцінку;

є) складні речення зі сполучними словами *як, наскільки, до чого, що*, які передають ступінь виявлення дії або його якісну оцінку;

ж) складні речення зі сполучниками *ніби, нібито, немовби*, що констатують нереальність факту, про який сповіщається, або сумнів щодо його вірогідності.

Навчально-професійна сфера

Формування у студентів умінь і навичок навчального читання наукового тексту за спеціальністю. Поповнення активного словника студентів термінологічною лексикою за спеціальністю.

Формування у студентів умінь і навичок писемного мовлення (конспектування прочитаного тексту за спеціальністю).

Формування у студентів умінь і навичок усного мовлення (відтворення основної інформації прочитаного наукового тексту за спеціальністю з опорою на конспект).

Формування вмінь і навичок аудіювання наукового тексту (лекції за профілем навчання студента).

Соціально-культурна сфера

Тема: «Україна» (державний та економічний устрій). («Рідна країна студента» (державний та економічний устрій)).

Формування у студентів умінь і навичок ознайомчого читання текстів соціально-культурної сфери. Поповнення активного та пасивного словника студентів соціально-культурною лексикою, що пов'язана з державним та економічним устроєм.

Формування вмінь і навичок усного мовлення (брати участь у діалозі-розпитуванні з визначених тем, створювати монологічне висловлювання за цими темами (опис)).

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (викладення отриманої інформації у вигляді мікротекстів (опис)).

ТЕМА 4

Зміст навчання Зміст мовної компетенції

Вираження атрибутивних відношень.

1. Конструкції з узгодженим означенням:

1.1. - з прикметником у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета за якістю, кольором, розміром, матеріалом, часом тощо: *централізована торгівля, жовто-блакитний прапор, золотий годинник, сьогоднішня газета, політичні міркування;*

- з займенником (вказівним, присвійним, означальним) у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета (*такі заходи, моя країна, це підприємство*);

- порядковий числівник у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета за кількістю (*перший іспит*);

- з дієприкметником у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета за дією (*любляча мати, вирішене питання*).

Дієприкметниковий зворот у ролі означення. Активні і пасивні дієприкметники. Творення дієприкметників.

1.2. Конструкції з узгодженим словосполученням. Словосполучення, що вживаються в спеціальній літературі студентів. Диференціація паронімічних прикметників.

1.3. Конструкції з невідокремленим й відокремленим зворотом з прикметником.

2. Конструкції з неузгодженим означенням.

2.1. Конструкції з іменником у родовому відмінку без прийменника у ролі неузгодженого означення, що виражає:

- ознаку предмета (*конституція країни*);

- приналежність предмета (*бібліотека університету*);

- діючу особу (*повідомлення доповідача*).

2.2. Конструкції з іменником у непрямому відмінку з прийменником у ролі неузгодженого означення (*зошит в клітинку, партнери по НАТО*).

2.3. Конструкції з прислівником, дієприслівником та неозначеною формою дієслова (інфінітивом) у ролі неузгодженого означення (*бажання продовжувати вчитися*).

2.4. Конструкції з іменником і кількісним числівником (*квартира двадцять п'ять*).

2.5. Конструкції з фразеологізованим словосполученням у ролі неузгодженого означення (*дівчина з веселими очима*).

Словосполучення, що вживаються в спеціальній літературі за фахом студента.

3. Структура складного речення: складнопідрядні речення з підрядними означальними:

- зі сполучниками *який, чий, котрий, що, хто*, які вказують на ознаку предмета;
- зі сполучниками *де, куди, звідки*, які вказують на місце дії;
- зі сполучником *коли*, який вказує на час дії;
- зі сполучниками *як, якщо*, які вказують на спосіб дії.

Складне речення зі словами *який, котрий, що* і конструкції з дієприкметниковими зворотами. Синонімічність цих конструкцій.

Навчально-професійна сфера

Формування у студентів умінь і навичок навчального читання тексту за спеціальністю. Поповнення активного словника студентів термінологічною лексикою за спеціальністю.

Формування вмінь і навичок аудіювання наукового тексту за спеціальністю студента.

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (конспектування прослуханого тексту за спеціальністю).

Формування вмінь і навичок усного мовлення (відтворення змісту прослуханого тексту за спеціальністю з опорою на конспект та з використанням вивченого лексико-граматичного матеріалу).

Соціально-культурна сфера

Тема: «Система освіти в Україні (система освіти в країні студента)».

Формування у студентів умінь і навичок ознайомчого читання текстів соціально-культурної сфери. Поповнення активного та пасивного словника студентів соціально-культурною лексикою.

Формування умінь і навичок усного мовлення (брати участь у діалозі-розпитуванні з визначених тем), створювати монологічне висловлювання за цими темами (монолог-розповідь).

Формування умінь і навичок писемного мовлення (викладення отриманої соціально-культурної інформації у вигляді мікротекстів (розповідь)).

II курс

ТЕМА 5

Зміст навчання Зміст мовної компетенції

Вираження обставинних відношень.

1. Конструкції, що виражають *просторові відношення*:
 - зі значенням місця з прийменниками *у(в), на*;
 - взаєморозташування та взаємовідношення предметів і понять з прийменниками *поряд/поруч, між/поміж, за/поза, серед/посеред* та ін.;
 - *напрямку руху* з прийменниками *в, по, на, крізь* та ін для означення *пересування, переміщення*;
 - складні речення зі сполучниками *де, куди, звідки, співвідносними з прислівниками там, туди, звідти*.

Узагальнення й активізація матеріалу за темою „Дієслова руху” (на матеріалі навчально-побутової сфери мовлення).

Конструкції з дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами. Творення дієприслівників доконаного та недоконаного виду. Використання дієприслівників та дієприслівникових зворотів для вираження просторових відношень.

2. Конструкції, що виражають *часові відношення*:
 - 2.1. Конструкції з прийменником *у, в* і певними лексичними групами іменників (*в епоху, у час*).
 - 2.2. Конструкції з прийменником *за*, сполученнями *під час, упродовж, протягом, у процесі* тощо при вираженні періоду часу.
 - 2.3. Конструкції з прийменниками *до, перед, через, після, за..., до..., через..., після...* при означенні співвідносності дій у часі; синонімічність цих конструкцій, умови взаємозаміни.
 - 2.4. Конструкції зі знахідним відмінком без прийменника та з прийменником *за; через, на* при означенні терміна дії.
 - 2.5. Складні речення зі сполучниками *коли, у той час як, поки* при вираженні одночасності дії, видове співвідношення дієслів в обох частинах речення.
 - 2.6. Складні речення зі сполучниками *до того, як; перед тим, як; перш ніж* при вираженні послідовності дій.
 - 2.7. Складні речення зі сполучниками *після того, як; як тільки; коли; щойно* при вираженні послідовності дії.
 - 2.8. Складні речення зі сполучниками (*до тих пір*) *поки (не); поки (доки) не; з тих пір, як* для означення початку й кінця дії.

2.9. Конструкції з дієприслівником НДВ і ДВ при вираженні одночасності й послідовності дій.

2.10. Вживання вищо-часових форм для позначення одночасних і неодноразових відношень.

3. Вирази *способу дії, міри й ступеня*:

3.1. Конструкції з прислівниками зі значенням характеристики дії. Групи прислівників, що вживаються в спеціальній літературі студентів.

3.2. Конструкції з орудним відмінком і прийменником з.

Умови обов'язкового вживання прикметника в цих конструкціях.

3.3. Конструкції з іменниками *методом, способом, шляхом, сполукою за допомогою*.

3.4. Конструкції з іншими прийменниками і відмінковими формами іменника. Форми залежних слів у цих конструкціях. Стилiстичне забарвлення вказаних конструкцій.

3.5. Конструкції з дієприслівниками зі значенням способу дії.

3.6. Складне речення зі сполучниками *що, щоб* і співвідносними словами *так, (не) так, (не) такий, (не) настільки, (не) такою мірою, (не)надто, недостатньо* у значенні міри ознаки. Форма предиката в підрядній частині таких речень.

Навчально-професійна сфера

Формування у студентів умінь і навичок ознайомчого читання наукового тексту за спеціальністю.

Формування вмінь і навичок аудіювання на матеріалі текстів за профілем навчання студентів.

Формування вмінь і навичок усного мовлення (викладення основних положень прочитаного або прослуханого тексту за спеціальністю).

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (запис основних положень прочитаного або прослуханого тексту за спеціальністю).

Соціально-культурна сфера

Тема: «Київська Русь»

Розвиток умінь і навичок ознайомчого читання.

Поповнення активного і потенційного словника студентів соціально-культурною лексикою.

Формування вмінь і навичок вибору основної інформації з тексту.

Розвиток умінь і навичок усного монологічного мовлення на матеріалі соціально-культурних текстів, монолог-опис обставин дії, монолог-розповідь.

Розвиток умінь і навичок писемного мовлення, запису основної інформації прочитаного тексту.

ТЕМА 6

Зміст навчання *Зміст мовної компетенції*

1. Вираження порівняння:

- зі сполучником *як, також та співвідносними словами такий самий*;
- з прийменниками *подібно (до кого, до чого), на зразок (чого) та ін.*;
- *що є яким, у зіставленні (в порівнянні з чим), - що є яким на відміну від чого, - що збігається з чим, - що відповідає чому, - що подібне (є подібним) до чого, - що відбувається подібно чому, - що є тотожним чому, - подібність чого з чим виражається в тому, що, - що і що відмінні (є відмінними) за чим, - що і що (не) ідентичні з чим, - що і що протилежні (є протилежними) за чим, - що вирізняється чим від чого.*

2. Вираження зіставлення явищ:

- іменником в орудному відмінку з прийменником *з (зі, із)*;
- конструкціями, що позначають пропорційну залежність
- *що є пропорційним (пропорційно) чому; - що відноситься до чого, як що до чого; - що відбувається в міру зниження, підвищення, нагрівання тощо, розвитку, еволюції; - що відбувається разом із тим, як знижується, підвищується, розвивається що; стільки..., скільки; чим ..., тим;*
- складним реченням із сполучними засобами *ніби, наче, як, скільки, наскільки*

Навчально-професійна сфера

Формування у студентів умінь і навичок ознайомчого читання тексту за спеціальністю.

Формування вмінь і навичок аудіювання тексту, близького за змістом до лекцій із профільних дисциплін.

Формування вмінь і навичок усного мовлення (побудова зв'язного висловлювання репродуктивного характеру на основі прочитаного тексту за спеціальністю; навчання діалогічного мовлення на навчально-професійні теми).

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (тезування прочитаного тексту за спеціальністю).

Соціально-культурна сфера

Тема: «Київ – столиця України» (столиця країни студента).

Розвиток навичок і вмінь ознайомчого читання тексту соціально-культурного характеру.

Розвиток умінь і навичок усного діалогічного мовлення (діалог-бесіда на матеріалі прочитаного тексту).

ТЕМА 7

Зміст навчання *Зміст мовної компетенції*

Вираження обставинних відношень

1. Вираження умовних відношень:

- 1.1. Конструкції з прийменниками *при, без* у значенні умови; групи іменників, що вживаються в цих конструкціях.
- 1.2. Конструкції з прийменниками *у залежності від, залежно від, незалежно від, у випадку*.
- 1.3. Складні речення зі сполучниками *якщо, коли, аби* для позначення реальної умови.
- 1.4. Складні речення зі сполучниками *якщо б, коли б, якби* для позначення нереальної умови.
- 1.5. Складні речення зі сполучниками *якщо, у тому випадку, якщо* для позначення потенційної умови. Вживання вищо-часових форм у реченнях потенційної умови.
- 1.6. Складні речення зі сполучниками *якщо ні, якщо нема*.
- 1.7. Конструкції з прийменником *з (зі, із)* і сполучення *в міру* з умовно-зіставлявальним значенням. Групи іменників, що вживаються в даних конструкціях (на матеріалі спеціальності студентів).
- 1.8. Складне речення зі сполучником *у міру того, як*; синонімічність з конструкціями 1.7.
- 1.9. Складне речення зі сполучниками *чим, що* і співвідносним словом *тим* в умовно-зіставлявальному значенні.
- 1.10. Конструкції з дієприслівниками *НДВ і ДВ*. Синонімічність дієприслівникового звороту і підрядної частини складного речення з умовним значенням.

2. Вираження допустових відношень.

- 2.1. Конструкції зі словами *незважаючи на, всупереч* і структура складного речення з підрядною частиною і сполучниками *незважаючи на те, що; дарма що; хоч; хоча*. Слова *насправді, дійсно, все ж, але, однак, зате* в головній частині складних речень зі сполучником *хоча*.
- 2.2. Складне речення зі сполучниками *між тим, як; у той час, як* у допустовому значенні. Роль цих сполучників у побудові складного синтаксичного цілого.
- 2.3. Конструкції із дієприслівниковими зворотами з допустовим значенням. Синонімічність цих конструкцій з підрядною частиною складних речень.

3. Вираження причиново-наслідкових відношень:

- 3.1. Складне речення зі сполучниками *тому, що, оскільки, бо*, стилістична приналежність вказаних сполучників.

- 3.2.Конструкції з прийменниками *завдяки, через, від* і складне речення зі сполучниками *завдяки тому, що; через те, що; від того, що*. Диференціація прийменників за значенням. Групи іменників, що диференціюють ці значення.
- 3.3.Конструкції зі сполученнями *під впливом, під дією, під тиском*. Можливості синонімічної заміни цих конструкцій складним реченням.
- 3.4.Конструкції з прийменниками *внаслідок, у результаті, у зв'язку; у зв'язку з тим, що; у результаті того, що*. Відмінок іменників у вказаних конструкціях, їх стилістична приналежність.
- 3.5. Складне речення зі сполучниками *внаслідок чого, у результаті чого, завдяки чому* і речення з єднальними сполучниками *внаслідок цього, у результаті цього, в силу цього, завдяки цьому, через це, від цього, так що*. Диференціація даних сполучників за значенням.
- 3.6. Безсполучникове складне речення зі значенням причини й наслідку. Його синонімічність у складних реченнях зі сполучниками.
- 3.7.Конструкції з дієприслівниками НДВ та ДВ зі значенням причини. Їх синонімічність у підрядній частині складного речення з цим значенням.
- 3.8.Конструкції зі словосполученнями *з нагоди, з приводу, за браком, за відсутністю*.

4. Вираження відношень мети.

- 4.1.Конструкції з прийменниками *для, заради* зі значенням мети.
- 4.2.Конструкції зі сполученнями *з метою, заради інтересів, на честь, на знак, в ім'я* зі значенням мети. Інфінітив у конструкціях типу *з метою здійснити*. Стилiстична приналежність подiбних конструкцiй.
- 4.3. Складне речення зі сполучником *щоб*. Форма предиката в головній і підрядній частині речень даного типу. Випадки пропуску сполучника: *Ми приїхали, щоб вчитися в Київському університеті. Ми приїхали вчитися в Київському університеті*. Синонімічність конструкцій для вираження мети в простому і складному реченнях.
- 4.4. Конструкції з дієприслівниковим зворотом зі значенням мети. Дієслова *бажати, прагнути, намагатися* + інфінітив у вказаних конструкціях.

Навчально-професійна сфера

Розвиток умінь і навичок ознайомчого читання текстів за спеціальністю.

Формування вмінь і навичок усного мовлення (монологічне висловлювання - опис процесів науково-пізнавальної діяльності людини (дослід, закон, теорія, відкриття тощо), діалогічне мовлення – діалог-опитування за прочитаним текстом зі спеціальності).

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (відтворення основної інформації прочитаного тексту за спеціальністю).

Соціально-культурна сфера

Тема: «Т.Г. Шевченко – поетичний символ України».

Розвиток умінь і навичок ознайомчого читання текстів соціально-культурного характеру.

Розвиток умінь і навичок усного монологічного мовлення (монолог-розповідь на матеріалі прочитаного тексту соціально-культурної сфери).

ТЕМА 8

Зміст навчання *Зміст мовної компетенції*

Вираження заперечення.

1. Конструкції із заперечною часткою *не* та словом *немає*, їхнє вживання.

2. Конструкції зі словами *не є, не було, не буде, не існує, не являв собою*.

3. Конструкції з часткою *не* в різних позиціях у реченні. Значення висловлювання в залежності від місця частки *не*:

Він не придбав у книгарні цієї книжки.

Не він придбав у книгарні цю книжку.

Він придбав у книгарні не цю книжку.

Він придбав у книгарні не книжку (а плакат).

Він придбав не в книгарні цю книжку.

4. Конструкції із заперечними займенниками та прислівниками для посилення заперечення.

Місце частки *ні* в цих конструкціях. Прийменники у відмінкових формах із заперечними займенниками (*ні в чому*).

5. Конструкції із заперечними займенниками, прислівниками у сполученні з інфінітивом, що вказують на неможливість виконання дії через відсутність умов для цього. Вживання цих конструкцій у безособових реченнях. Синонімічність речень типу: *ні про що говорити — немає про що говорити, нікуди йти — немає куди йти*.

Навчально-професійна сфера

Розвиток умінь і навичок ознайомчого читання текстів за спеціальністю.

Формування вмінь і навичок усного мовлення (монолог-міркування (доведення теореми, обґрунтування наукового положення тощо), діалог-бесіда за змістом прочитаного тексту за спеціальністю).

Розвиток умінь і навичок аудіювання (лекції за профілем навчання студентів).

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (тезування прослуханого тексту за спеціальністю).

Соціально-культурна сфера

Тема: «Українські традиції та звичаї» (традиції та звичаї країни студента).

Розвиток умінь і навичок ознайомчого читання.

Розвиток умінь і навичок усного діалогічного мовлення (діалог-розповідь, діалог-розпитування).

III курс

ТЕМА 9

Зміст навчання *Зміст мовної компетенції*

Смисловий аналіз деяких специфічних структур оригінального наукового тексту та реферування.

1. Вираження зв'язку в середині речення і між реченнями.

1.1. Просте й складне речення зі сполучниками *і (все ж, однак); і..., і; ні..., ні* для вираження одночасності й послідовності дій, причиново-наслідкових і допустових відношень.

1.2. Способи зв'язку для вираження протиставлення в простому й складному реченні. Диференціація сполучників *а, між, тим, але, однак, зате* за значенням: зіставлення, невідповідність, протиставлення.

1.3. Структура простого й складного речення зі сполучником *то..., то...*. Значення і стилістичне забарвлення цих сполучників.

1.4. Складне речення з єднальними сполучниками *і(й), та, ні-ні, ані-ані, як..., так і..., не тільки..., але й...* і словами *(і) причому; і це; тим самим; і крім того, тим паче, що, окрім того, що* і т.п. Диференціація єднальних слів за значенням: коментуюче, результативне, причинове, значення включення й виключення. Стилiстична приналежність цих речень, їх роль у побудові складного синтаксичного цілого.

1.5. Речення зі словами і словосполученням у функції сполучників зі значенням уточнення: *наприклад, для прикладу, зокрема, особливо, головне, головним чином.*

1.6. Речення зі вставними словами, словосполученнями і реченнями, що коментують висловлення. Групи вставних слів і словосполучень за значенням, їх стилістичне забарвлення і роль у побудові складного синтаксичного цілого.

2. Способи включення в речення прикладок та інших уточнюючих конструкцій; ступінь поширеності уточнюючих конструкцій та засоби їх виділення з поміж однорідних членів речення.

3. Вираження сурядного зв'язку між частинами складного речення.

3.1. Вираження послідовної підрядності між частинами складного речення.

3.2. Складне речення з сурядністю і послідовною підрядністю.

4. Означення зв'язку між реченнями у складі складного синтаксичного цілого (ССЦ) за допомогою сполучників, часток, вставних і модальних слів.

4.1.ССЦ, в якому окремі речення поєднуються в текст за допомогою анафоричних займенників, займенникових прислівників та прийменниково-займенникових сполук.

4.2.ССЦ, в якому окремі речення об'єднуються в текст за допомогою прикметників та дієприкметників, що вказують на зв'язок з попереднім і наступним текстом.

4.3. ССЦ, в якому речення об'єднуються в текст за допомогою повнозначних слів у ролі повторів, синонімів, антонімів. Семантичний зв'язок між реченнями за відсутності формальних засобів зв'язку.

Навчально-професійна сфера

Формування вмінь і навичок проглядового читання. Розвиток умінь смислового аналізу структури наукового тексту, виділення основних структурно-змістових блоків тексту, компресії текстової інформації.

Формування вмінь і навичок усного і писемного мовлення (усна та письмова передача текстової інформації за допомогою синтаксичних і семантичних засобів зв'язку, навчання написання індикативного реферату).

Формування вмінь і навичок складання анотації наукового тексту.

Соціально-культурна сфера

Тема: «Українських національний характер (на матеріалі фрагментів творів українських письменників ХІХ - ХХ століття)»

Формування вмінь і навичок гнучкого (навчального, ознайомчого, пошукового – залежно від комунікативних завдань) читання художніх творів.

Формування вмінь і навичок усного та писемного мовлення: відображення наступної інформації художнього твору (опис зовнішності та характеру людини).

Формування вмінь і навичок діалогічного мовлення (на матеріалі соціально-культурних, естетичних та морально-етичних проблем сучасності).

Офіційно-ділова сфера

Знайомство з основними документами українського діловодства (заява, пояснювальна записка).

Формування вмінь і навичок писемного мовлення.

Суспільно-політична сфера

Формування вмінь і навичок проглядового читання газетних матеріалів (економічні та політичні новини).

Формування вмінь і навичок діалогічного мовлення на основі прочитаного суспільно-політичного тексту.

Зміст навчання

Зміст мовної компетенції

Вираження модальних відношень.

1. Засоби, що вказують на об'єктивну та суб'єктивну оцінку інформації:

1.1. Лексичні засоби об'єктивної оцінки висловлювання: *природно, звичайно, безумовно, наявно, певно, напевно, цілком, ймовірно, дійсно, справді; дослідження показали, встановлено, можна припустити, як відомо* та ін.

1.2. Лексичні засоби суб'єктивної оцінки висловлювання: *здається; вважаю; думаю, що; на мій погляд; на думку (когось), за словами (кого)* та ін.

2. Засоби, що вказують на спосіб представлення факту чи об'єкта:

2.1. Вказівка на підставу або джерело висловлювання: *на підставі чого, як видно із чого, як показано де, враховуючи, що, згідно з чим, відповідний до чого, відповідним чином* та ін.

2.2. Представлення об'єкта з точки зору типовості, конкретності тощо: *з одного боку, власне кажучи, як правило, по суті, взагалі* та ін.

3. Засоби, що встановлюють логічні відношення між висловлюваннями:

3.1- висновку: *а, отже, таким чином, у зв'язку з цим, так що, із цього виходить, що, із цього виходить те, що, перейдемо до висновку* та ін.;

3.2 - логічного аргументу: *але, теж, адже, бо* та ін.

Засоби зв'язку речень і частин тексту:

1. Структурні засоби зв'язку:

1.1. Особові, присвійні, вказівні займенники і зворотний займенник себе.

1.2. Займенникові прислівники *так, тоді, сюди, там*: прикметники, дієприкметники і числівники (у тому числі субстантивовані): *останній, вищезгадане, обидва, перший, другий, вказаний, згаданий, інші, обидва*.

1.3. Повтор як засіб міжфразового зв'язку.

2. Композиційні засоби зв'язку.

2.1. Приєднання окремих частин висловлювання із зазначенням відношення даного висловлювання до дальшого або попереднього: *по-перше, по-друге, (і) нарешті, в першу чергу; почнемо, зупинимося на ..., насамперед, перейдемо до питання, постає питання, на закінчення, все це; крім цього, одночасно з цим*.

2.2. Засоби введення ілюстративного матеріалу: *наприклад, так наприклад, як наприклад, проілюструємо*.

2.3. Введення коментарів:

а) уточнення, роз'яснення: *точніше, вірніше, іншими словами, мова йде про; розуміється, мається на увазі; по суті; справа в тому, що;*

б) посилення на джерело інформації: *вище (нижче) наведені, як уже вказувалось (вказано) де, як показують дані, за даними дослідження*.

Науково-професійна сфера

Формування вмінь і навичок реферативного читання наукового тексту за спеціальністю студента. Подальший розвиток умінь компресії і трансформації змісту наукового тексту.

Навчання усного і письмового реферування наукового тексту з використанням структурних і композиційних засобів зв'язку, а також оціночних засобів і аргументації.

Соціально-культурна сфера

Тема: «Традиції та звичаї українського народу (на матеріалі текстів соціально-культурної тематики та творів українських письменників)».

Формування вмінь і навичок гнучкого читання художніх творів.

Формування вмінь і навичок усного та писемного мовлення (розповідь про події, що зображуються в творі).

Офіційно-ділова сфера

Знайомство з основними документами українського діловодства (автобіографія, резюме).

Формування навичок писемного мовлення.

Суспільно-політична сфера

Формування навичок аудіювання (інформаційні телевізійні програми економічного та політичного характеру).

Формування вмінь і навичок діалогічного мовлення на матеріалі прослуханого аудіотексту.

IV курс

ТЕМА 11

Зміст навчання

Зміст мовної компетенції

Засоби оформлення реферату

1. Компоненти змісту і структури тексту: тема статті та її загальна характеристика.

а) тема статті: *стаття має назву ...; стаття присвячена темі (проблемі) ...; стаття є узагальненням (описом, оглядом, аналізом) ...; у статті йдеться про ...; дається оцінка (аналіз, опис, узагальнення) ...; наведена точка зору автора на ... ;*

б) проблема статті: *автор торкається наступних проблем (висвітлює наступні проблеми); зупиняється на наступних питаннях (фактах)...*; у статті наведена точка зору на ...; *сутність проблеми полягає в ...* ;

в) композиція статті: *стаття поділяється на (складається з)...*; починається з ...; *закінчується*;

г) ілюстрація позиції автора: *автор наводить приклад (цитату, факти, відомості) ...; посилається на ...; ілюструє ...; у статті наводиться (дається) ...;*

д) висновки автора: *автор приходить (підводить нас) до висновку ...; робить висновок, говорить, стверджує; у висновку говориться ...; сутність викладеного вище полягає ...* .

2. Сміслові відношення:

а) характеристика авторського викладення інформації: *автор говорить, аналізує, розкриває сутність (протиріччя), описує, формулює, висуває (гіпотезу), висловлює припущення, ставить питання, зупиняється, торкається, підкреслює, приділяє увагу, стверджує, доводить.*

Автор вважає, тримається точки зору, порівнює, протиставляє.

Автор згоден, заперечує, спростовує, критикує, наводить (аргументи, докази).

Автор посилається, спирається, ілюструє, аргументує, наводить приклади, має на увазі, пояснює, бачить причину в тому, що.

б) оцінка інформації, що наведена автором: *головна цінність роботи полягає в, достоїнством (недоліком роботи) є, заслуга автора полягає в...* .

Стаття має велике (теоретичне, практичне значення).

Не можна (не) погодитись; викликає заперечення; (не зовсім) зрозуміло; дійсно; безперечно; як відомо; загально відомо; безсумнівно; ймовірно; здається; напевно; можливо; очевидно; сумнівно.

3. Композиційні засоби зв'язку: *по-перше, по-друге, спочатку, наприкінці, так, таким чином, між іншим, до речі, у цілому, інакше кажучи, у зв'язку з цим, з цього випливає, можна зробити висновки, підсумовуючи.*

Науково-професійна сфера

Подальший розвиток умінь і навичок реферативного і проглядово-реферативного читання наукового тексту.

Навчання усного і письмового реферування двох і більше наукових текстів за спеціальністю студентів з узагальненням авторської інформації, зіставленням і протиставленням інформації різних авторів.

Удосконалення вмінь і навичок монологічного і діалогічного висловлювання на професійні теми (на матеріалі бакалаврської роботи студента).

Суспільно-політична сфера

Розширення активного і потенційного словника студентів у суспільно-політичній сфері.

Формування вмінь і навичок гнучкого читання газетних матеріалів економічного, політичного, культурного характеру та їх реферування.

Формування вмінь і навичок монологічного висловлювання на теми газетних матеріалів.

Формування вмінь і навичок діалогічного мовлення на теми актуальних економічних, політичних, культурних подій.

Офіційно-ділова сфера

Знайомство з мовними засобами, характерними для ділових паперів (банківські документи, митний та паспортний контроль тощо).

Формування вмінь і навичок писемного мовлення (заповнення бланків ділових паперів).

Соціально-культурна сфера

Розширення активного і потенційного словника студентів у соціально-культурній сфері.

Подальше формування вмінь і навичок різних видів читання на матеріалі соціально-культурних текстів для самостійного читання. Повторення і розширення тематики I-III курсів.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер теми	Номер та назва теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					
		Всього	з них:				
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Тема 1							
	Тема № 1: Вираження	44			22		22

	суб'єктно-предикатних відношень						
	Тема № 1.1: Вираження суб'єкта.				10		10
	Тема № 1.2: Вираження предиката.				12		12
	Тема № 2: Вираження характеру перебігу дії	46			24		22
	Тема № 2.1: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням завершеність// незавершеність, тривалість// результативність, однаковість// повторюваність дії.				8		8
Тема 2	Тема № 2.2: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням констатації факту, збереження результату дії, моменту виникнення стану.				8		8
	Тема № 2.3: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням фазичності дії, небажаності дії, спонукання до дії.				8		6
	Усього за 1 семестр:	90			46		44
	Тема № 3: Вираження об'єктних відношень	44			22		22
Тема 3	Тема 3.1: Конструкції з прямим об'єктом.				12		12
	Тема 3.2: Конструкції з непрямым об'єктом.				10		10
	Тема № 4: Вираження атрибутивних відношень	46			24		22
Тема 4	Тема 4.1: Конструкції з узгодженими означеннями.				12		12
	Тема 4.2: Конструкції з іменником у ролі неузгодженого означення.				12		10
	Усього за 2 семестр:	90			46		44

Тема 5	Тема № 5: Вираження обставинних відношень	46			24		22
	Тема 5.1: Конструкції, що виражають просторові відношення.				8		8
	Тема 5.2: Конструкції, що виражають часові відношення.				8		8
	Тема 5.3: Вираження способу дії, міри і ступеня.				8		6
Тема 6	Тема № 6: Вираження порівняння та зіставлення явищ	44			22		22
	Тема 6.1: Вираження порівняння.				12		10
	Тема 6.2: Вираження зіставлення явищ.				10		12
	Усього за 3 семестр:	90			46		44
Тема 7	Тема № 7: Вираження обставинних відношень (продовження)	50			26		24
	Тема 7.1: Вираження умовних відношень.				8		6
	Тема 7.2: Вираження допустових відношень.				6		6
	Тема 7.3: Вираження причинно-наслідкових відношень.				6		6
	Тема 7.4: Вираження відношень мети.				6		6
Тема 8	Тема № 8: Вираження заперечення	40			20		20
	Тема 8.1: Конструкції із заперечною часткою <i>не</i> , заперечними займенниками і прислівниками.				20		20
	Усього за 4 семестр:	90			46		44

Тема 9	Тема № 9: Структурні елементи наукового тексту, його реферування	90			46		44
	Тема 9.1: Вираження зв'язку в середені речення і між реченнями.				20		8
	Тема 9.2: Способи включення в речення прикладок та інших уточнюючих конструкцій.				20		6
	Тема 9.3: Зв'язок між реченнями у складі складного синтаксичного цілого.				20		6
	Усього за 5 семестр:	90			46		44
	Тема № 10: Вираження модальних відношень. Засоби зв'язку речень і частин тексту	75			36		39
	Тема 10.1: Вираження модальних відношень.				12		12
	Тема 10.2: Засоби зв'язку речень і частин тексту.				12		14
	Тема 10.3: Композиційні засоби зв'язку.				12		13
	Усього за 6 семестр:	75			36		39
Тема 11	Тема № 11: Засоби оформлення реферату	75			34		41
	Тема 11.1: Компоненти змісту і структури тексту: тема статті та її загальна характеристика.				34		41
	Усього за 7 семестр:	75			34		41
	Усього за весь термін навчання:	600			300		300

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер теми	Номер та назва теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					
		Всього	з них:				
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Тема 1							
	Тема № 1: Вираження суб'єктно-предикатних відношень	34			4		30
	Тема № 1.1: Вираження суб'єкта.				2		14
	Тема № 1.2: Вираження предиката.				2		16
Тема 2							
	Тема № 2: Вираження характеру перебігу дії	56			6		50
	Тема № 2.1: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням завершеність// незавершеність, тривалість// результативність, однаковість// повторюваність дії.				2		16
	Тема № 2.2: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням констатації факту, збереження результату дії, моменту виникнення стану.				2		16
	Тема № 2.3: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням фазичності дії, небажаності дії, спонукання до дії.				2		18
	Усього за 1 семестр:	90			10		80
Тема 3	Тема № 3: Вираження об'єктних відношень	46			6		40
	Тема 3.1: Конструкції з прямим об'єктом.				2		20

	Тема 3.2: Конструкції з непрямым об'єктом.				4		20
Тема 4							
	Тема № 4: Вираження атрибутивних відношень	44			6		38
	Тема 4.1: Конструкції з узгодженими означеннями.				2		20
	Тема 4.2: Конструкції з іменником у ролі неузгодженого означення.				4		18
	Усього за 2 семестр:	90			12		78
Тема 5							
	Тема № 5: Вираження обставинних відношень	46			6		40
	Тема 5.1: Конструкції, що виражають просторові відношення.				2		14
	Тема 5.2: Конструкції, що виражають часові відношення.				2		14
	Тема 5.3: Вираження способу дії, міри і ступеня.				2		12
Тема 6							
	Тема № 6: Вираження порівняння та зіставлення явищ	44			4		40
	Тема 6.1: Вираження порівняння.				2		20
	Тема 6.2: Вираження зіставлення явищ.				2		20
	Усього за 3 семестр:	90			10		80
Тема 7							
	Тема № 7: Вираження обставинних відношень (продовження)	72			8		40
	Тема 7.1: Вираження умовних відношень.				2		10
	Тема 7.2: Вираження допустових відношень.				2		10
	Тема 7.3: Вираження причинно-наслідкових відношень.				2		10

	Тема 7.4: Вираження відношень мети.				2		10
Тема 8							
	Тема № 8: Вираження заперечення	48			4		38
	Тема 8.1: Конструкції із заперечною часткою <i>не</i> , заперечними займенниками і прислівниками.				4		38
	Усього за 4 семестр:	90			12		78
Тема 9							
	Тема № 9: Структурні елементи наукового тексту, його реферування	90			10		80
	Тема 9.1: Вираження зв'язку в середені речення і між реченнями.				2		28
	Тема 9.2: Способи включення в речення прикладок та інших уточнюючих конструкцій.				4		26
	Тема 9.3: Зв'язок між реченнями у складі складного синтаксичного цілого.				4		26
	Усього за 5 семестр:	90			10		80
	Тема № 10: Вираження модальних відношень. Засоби зв'язку речень і частин тексту	75			12		63
	Тема 10.1: Вираження модальних відношень.				4		20
	Тема 10.2: Засоби зв'язку речень і частин тексту.				4		20
	Тема 10.3: Композиційні засоби зв'язку.				4		23
	Усього за 6 семестр:	75			12		63
Тема 11							
	Тема № 11: Засоби оформлення реферату	75			10		65
	Тема 11.1: Компоненти змісту і структури тексту:				10		65

	тема статті та її загальна характеристика.						
	Усього за 7 семестр:	75			10		65
	Усього за весь термін навчання:	600			76		524

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання, що виносяться на самостійну роботу здобувача			Література:
Тема № 1			
Тема № 1: Вираження суб'єктно-предикатних відношень.			
Тема № 1.1: Вираження суб'єкта.			
	Конструкції з неозначеними і заперечними займенниками.		1. Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: Усне мовлення. — К.: Знання України, 2005. 2. Іванець Т. Ю. Українська мова для іноземних студентів: Навчальний посібник для студентів-іноземців. — Вінниця: ВДТУ, 1999. 3. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 1 / Моргунова Н.С., Резван О.О. — Харків, 2008. 85 с. 4. Мова для всіх:
	Диференціація за значеннями неозначених займенників <i>—сь, —небудь, —де</i> .		

			<p>Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 2 / Моргунова Н.С., Резван О.О. – Харків, 2008. 90 с.</p> <p>5. Чезганов С. А. Українська мова як іноземна: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2008.</p> <p>6. Чистякова А. Б. Українська мова для іноземців: Підручник. — Х.: ІНДУСТРІЯ, 2008.</p>
		Тема № 1.2: Вираження предиката.	
	<p>Способи вираження суб'єкта і предиката прикметниками, словосполученнями, поширеними підрядними реченнями.</p> <p>Активні і пасивні конструкції.</p>		<p>1. Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: Усне мовлення. — К.: Знання України, 2005.</p> <p>2. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 1 / Моргунова Н.С., Резван О.О. – Харків, 2008. 85 с.</p> <p>3. Мова для всіх: Навчальний посібник з</p>

				української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 2 / Моргунова Н.С., Резван О.О. – Харків, 2008. 90 с. 4. Чезганов С. А. Українська мова як іноземна: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2008.
			Тема № 2	
			Тема № 2: Вираження характеру перебігу дії.	
			Тема № 2.1: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням завершеність//незавершеність.	
			Конструкції з обставинними словами зі значенням результату дії, процесу й тривалості дії, однократності й миттєвості дії.	1.Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: Усне мовлення. — К.: Знання України, 2005. 2. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 1 / Моргунова Н.С., Резван О.О. – Харків, 2008. 85 с. 3. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 2 / Моргунова Н.С., Резван О.О. –

			Харків, 2008. 90 с. 4. Чезганов С. А. Українська мова як іноземна: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2008.
		Тема № 2.2: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням констатації факту.	
		Конструкції зі словами <i>не треба, не можна, не слід, не годиться</i> . Конструкції для вираження спонукання до дії, прохання, вимагання.	
		Тема № 2.3: Конструкції з дієсловами доконаного й недоконаного виду зі значенням фазичності дії.	
		Конструкції з дієсловами зі значенням застереження, фізичної неможливості або потенційної можливості досягнення результату.	1. Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: Усне мовлення. — К.: Знання України, 2005. 2. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 1 / Моргунова Н.С., Резван О.О. — Харків, 2008. 85 с. 3. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 2 / Моргунова Н.С., Резван О.О. — Харків, 2008. 90 с. 4. Чезганов С. А.

			Українська мова як іноземна: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2008.
Тема № 3			
		Тема № 3: Вираження об'єктних відношень.	
		Тема № 3.1: Конструкції з прямим об'єктом.	
		Словосполучення з кількома іменниками в родовому відмінку.	
		Тема № 3.2: Конструкції з непрямым об'єктом.	
		Семантична диференціація сполучників <i>що</i> і <i>щоб</i> . Складні речення зі сполучними <i>що</i> і <i>щоб</i> при трансформації прямої мови у непряму.	<p>1. Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: Усне мовлення. — К.: Знання України, 2005.</p> <p>2. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 1 / Моргунова Н.С., Резван О.О. — Харків, 2008. 85 с.</p> <p>3. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 2 / Моргунова Н.С., Резван О.О. — Харків, 2008. 90 с.</p> <p>4. Чезганов С. А. Українська мова як іноземна: Навчальний</p>

			посібник. — К.: КНЕУ, 2008.
		Тема № 4	
		Тема № 4: Вираження атрибутивних відношень.	
		Тема № 4.1: Конструкції з узгодженими означеннями.	
		Дієприкметниковий зворот у ролі означення. Творення дієприкметників.	<p>1. Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: Усне мовлення. — К.: Знання України, 2005.</p> <p>2. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 1 / Моргунова Н.С., Резван О.О. — Харків, 2008. 85 с.</p> <p>3. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 2 / Моргунова Н.С., Резван О.О. — Харків, 2008. 90 с.</p> <p>4. Чезганов С. А. Українська мова як іноземна: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2008.</p>
		Тема № 4.2: Конструкції з іменником у ролі неузгодженого означення.	

	Конструкції з фразеологічними словосполученнями у ролі неузгодженого означення.	(1-4)
	Тема № 5	
	Тема № 5: Вираження обставинних відношень.	
	Тема № 5.1: Конструкції, що виражають просторові відношення.	
	Конструкції з дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами.	(1-4)
	Тема № 5.2: Конструкції, що виражають часові відношення.	
	Конструкції зі знахідним відмінком без прийменника та з прийменниками <i>за, через, на</i> при означенні терміну дії.	(1-4)
	Тема № 5.3: Конструкції, що виражають відношення способу дії, міри й ступеня.	
	Конструкції з іменниками <i>методом, способом, шляхом, сполукою за допомогою</i> .	(1-4)
	Тема № 6:	
	Тема № 6: Вираження порівняння та зіставлення явищ.	
	Тема № 6.1: Вираження порівняння.	
	Вираження порівняння з прийменниками <i>подібно, на зразок</i> .	(1-4)
	Тема № 6.2: Вираження зіставлення явищ.	
	Вираження зіставлення явищ складним реченням із сполучними засобами <i>ніби, наче, як</i> .	(1-4)
	Тема № 7:	
	Тема № 7: Вираження обставинних відношень (продовження)	
	Тема № 7.1: Вираження умовних відношень.	
	Складне речення зі сполучниками <i>якщо ні, якщо нема</i> .	(1-4)
	Тема № 7.2: Вираження допустових відношень.	
	Конструкції із дієприслівниковими зворотами з допустовим значенням.	
	Тема № 7.3: Вираження причинно-наслідкових відношень.	
	Безсполучникове складне речення зі значенням причини й наслідку.	(1-4)
	Тема № 7.4: Вираження відношень мети.	
	Конструкції з дієприслівниковими зворотами зі значенням мети.	(1-4)
	Тема № 8	
	Тема № 8: Вираження заперечення.	
	Тема № 8.1: Конструкції із заперечною часткою <i>не</i> , заперечними займенниками і прислівниками.	
	Конструкції із заперечними займенниками, прислівниками для посилення заперечення.	(1-4)
	Тема № 9	
	Тема № 9: Структурні елементи наукового тексту, його реферування.	
	Тема № 9.1: Вираження зв'язку в середині речення і між реченнями.	
	Складне речення з єднальними сполучниками <i>ні-ні, ані-ані</i> .	(1-4)
	Тема № 9.2: Способи включення в речення прикладок та інших уточнюючих конструкцій.	

	Засоби виділення уточнюючих конструкцій.	(1-4)
	Тема № 9.3: Зв'язок між реченнями у складі складного синтаксичного цілого.	
	ССЦ, в якому речення об'єднуються в текст за допомогою прикметників та дієприкметників, що вказують на зв'язок з попереднім і наступним текстом.	(1-4)
Тема № 10		
Тема № 10: Вираження модальних відношень. Засоби зв'язку речень і частин тексту.		
	Тема № 10.1: Вираження модальних відношень.	
	Засоби, що встановлюють логічні відношення між висловлюваннями.	(1-4)
	Тема № 10.2: Засоби зв'язку речень і частин тексту.	
	Повтор як засіб міжфразового зв'язку.	(1-4)
	Тема № 10.3: Композиційні засоби зв'язку.	
	Засоби введення коментарів. Введення посилання на джерело інформації.	(1-4)
Тема № 11		
Тема № 11: Засоби оформлення реферату.		
	Тема № 11.1: Компоненти змісту і структури тексту: тема статті та її загальна характеристика.	
	Способи характеристики авторського викладення інформації.	(1-4)

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

(немає)

5.1.2. Теми курсових робіт

(немає)

5.1.3. Теми наукових робіт

(немає)

6. Методи навчання

Вивчення мови для іноземних студентів-нефілологів, що навчаються в Україні, є підґрунтям професійної підготовки за обраною спеціальністю, а сама мова – засобом отримання освіти, тому основним завданням на заняттях з мови є формування у студентів мовленнєвих умінь і навичок у тих видах і формах спілкування, на яких базується навчальна діяльність. Навчання іноземних студентів-нефілологів мовлення в навчально-професійній сфері є домінуючим на всіх етапах навчання і має займати до 70% усього навчального часу. Формування вмінь і навичок у навчально-професійній сфері включає читання матеріалів за загальноосвітніми та спеціальними дисциплінами, виступи на семінарах і практичних заняттях, написання рефератів, курсових та дипломних робіт.

Тематика текстових матеріалів навчально-професійної сфери визначається змістом дисциплін за спеціальністю студентів.

Отримання студентами-іноземцями вищої освіти у ВНЗ III-IV рівнів акредитації передбачає формування освіченої, культурної особистості, прищеплення студентам загальнолюдських гуманістичних цінностей, поваги до культури різних народів, зокрема культури України. Виховання майбутніх

спеціалістів на прикладах української культури має не тільки познайомити студентів з історією, літературою України, а й продемонструвати повагу до всіх культур і народів. Тому формування умінь і навичок мовленнєвої діяльності в соціально-культурній сфері має відбуватись у руслі міжкультурної комунікації, коли особистість студента сприймається як повноправний носій культурної інформації. Відповідно до вимог забезпечення міжкультурної комунікації пропонується організувати навчальний процес як процес обміну соціально-культурною інформацією.

Навчання в суспільно-політичній і офіційно-діловій сферах спілкування відбувається відповідно до вимог забезпечення комунікативних потреб студентів у цих сферах.

Основною одиницею *змісту навчання* є текст професійного, соціально-культурного чи суспільно-політичного спрямування.

Мовний матеріал, що є універсальним для всіх згаданих комунікативних сфер, повинен бути поетапно засвоєний на репродуктивному та продуктивному рівнях.

Систематизація всього засвоєного мовного матеріалу пропонується на II курсі (4 семестр).

На завершальному етапі навчання (III-IV курси) вводиться лексико-граматичний матеріал, необхідний для написання рефератів, доповідей, оформлення курсових і бакалаврських робіт, проведення дискусій. Під час відбору лексики потрібно враховувати її частотність, синонімічність, полісемічність, стилістичну забарвленість.

Основоположним методом навчання є системно-комунікативний принцип викладу матеріалу та комунікативно-діяльнісний підхід, що дозволяють здійснювати комунікацію шляхом використання мовних зразків, які реалізують засвоєний мовний матеріал у мовленнєвій діяльності.

Окрім цього, повинні використовуватись загальнометодичні принципи поетапної подачі матеріалу, зростаючої складності, свідомості навчання, поетапної систематизації вивченого матеріалу. Доцільним є також урахування жанрово-стильової диференціації в навчанні окремих видів мовленнєвої діяльності.

Аудиторна форма навчання здійснюється в навчальній аудиторії, лінгафонному кабінеті, комп'ютерному класі. Планується згідно з встановленою нормою годин.

Самостійна форма здійснюється студентами вдома. Планується із розрахунку: обсяг самостійної роботи складає 30% аудиторного часу на I-II курсах і 50% - на III-IV курсах.

Поточний контроль проводиться на кожному занятті. За його допомогою перевіряється рівень формування навичок і вмінь у засвоєнні окремих частин теми.

Проміжний контроль (контрольна робота) проводиться на завершальному етапі вивчення однієї чи кількох тем.

Підсумковий контроль (залік, екзамен) проводиться в кінці семестру.

До диплому вноситься оцінка державного іспиту, що проводиться в VII навчальному семестрі.

Для проведення підсумкового контролю необхідно запропонувати такі форми, які б дозволили оцінити рівень комунікативно-мовленнєвої компетенції студента в реальному спілкуванні (мовленнєва реалізація комунікативних потреб) у різних сферах, що є актуальними в його майбутній професійній діяльності.

Програму укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Запроваджено систему академічних кредитів, визначено модулі (змістові модулі) курсу, сформульовано завдання для самостійної роботи студентів, розроблено шкалу оцінювання навчальних досягнень студентів.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Контроль за виконанням поставлених завдань і рівнем засвоєння курсантами і слухачами навчального матеріалу здійснюється через поточний (усні відповіді на практичних заняттях, письмове виконання домашніх завдань, завдань на картках, в ході індивідуальної роботи) та підсумковий контроль (залік, екзамен).

Орієнтовні питання до екзамену:

Теоретичні питання

1. Особливості творення і функціонування звуків української мови. Особливості наголосу української мови. Алфавіт.

2. Голосні звуки у потоці мовлення. Артикуляція голосних звуків. Зміни голосних звуків у потоці мовлення. Наголошеність (ненаголошеність) голосних. Чергування голосних звуків в українській мові.

3. Класифікація приголосних звуків. Шумні приголосні. Сонорні приголосні. Дзвінки й глухі акустичні пари. Губні приголосні. Тверді й м'які приголосні звуки. Чергування приголосних.

4. Загальне значення іменника. Семантико-граматичні категорії іменника. Власні і загальні назви. Категорія істот і неістот. Категорія роду і числа. Відмінювання іменників I-IV відмін.

5. Прикметник. Групи прикметників за значенням. Прикметники твердої, м'якої та мішаної групи. Ступені порівняння прикметників. Форми називного відмінка прикметників. Відмінювання прикметників.

6. Числівник. Групи числівників за значенням та складом. Дробові та збірні числівники. Відмінювання числівників.

7. Займенник. Розряди займенників за значенням. Співвідношення займенників з іншими частинами мови.

8. Дієслово. Значення дієслова. Основа інфінітива і основа теперішнього часу. Дієвідміни. Категорія виду. Категорія перехідності. Категорія особи. Категорія часу. Дієприкметник та дієприслівник.

9. Прислівник. Граматичні ознаки прислівника. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників.

10. Службові частини мови. Прийменник. Групи прийменників за походженням. Вживання прийменників.

11. Сполучник. Групи сполучників за будовою. Сурядні та підрядні сполучники.

12. Частка. Групи часток за значенням та роллю в реченні.

13. Вигук. Вигуки, що виражають етикет-вітання, подяку, побажання, вибачення тощо.

14. Лексичне значення слів. Багатозначність слів. Пряме і переносне значення слова. Власні українські слова. Запозичення з інших слов'янських і неслов'янських мов. Професійна лексика. Застарілі слова. Неологізми.

15. Синонімія, антонімія, омонімія. Абсолютні синоніми. Лексичні синоніми. Антоніми. Лексичні омоніми. Граматичні омоніми (омоформи). Фонетичні омоніми (омофони). Омографи.

16. Типи й види словників.

17. Стилїстика. Мовні стилі. Типи мовлення.

18. Просте речення. Головні й другорядні члени речення. Односкладні та неповні речення. Однорідні члени речення.

19. Пряма мова. Цитування. Звертання. Вставні, відокремлені та уточнюючі конструкції.

20. Складне речення. Види складних речень. Складносурядне речення. Складнопідрядні речення. Загальні ознаки.

21. Складнопідрядні речення з підрядними означальними та з'ясувальними. Складнопідрядні речення з підрядними обставинними місця, часу, ступеня і способу дії.

22. Складнопідрядні речення з підрядними порівняльними, причини, мети.

23. Складнопідрядні речення з підрядними наслідку, умовними, допустовими. Синонімія складнопідрядних і простих речень з відокремленими другорядними членами.

24. Складнопідрядні речення з кількома підрядними.

25. Безсполучникові складні речення. Значення й структура безсполучникових речень.

26. Пунктуація. Розділові знаки у складному реченні.

Практичні завдання

1. Прочитайте текст.

2. Визначте тему тексту та його ключові слова.

3. Складіть план тексту.

4. Перекажіть текст за планом.

5. Дайте відповідь на запитання за змістом тексту.

6. Підготуйте усне монологічне повідомлення.

Тематика усного монологічного повідомлення:

Видатний український учений (за вибором студента)
Україна, її державний лад, національна символіка, адміністративний поділ

Свята й обряди України.

Київ – столиця України.

Моя батьківщина.

Київська Русь.

Україна сьогодні.

Харків, його історія, культура.

Інтернет у нашому житті.

Т.Г. Шевченко – великий український поет, художник, громадський діяч.

Видатні політичні діячі сучасності або минулого (за вибором студента).

Мистецтво України. (Культурна спадщина українського народу).

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних

пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{\text{підсумковим контролем}} + \frac{\text{Кількість балів за підсумковим контролем}}{\text{підсумковим контролем}}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до

складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівників.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначила вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, в тому числі кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи.

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок Прослухати текст і відповісти на запитання за його змістом. Прочитати текст. Виділити основні положення тексту і відтворити його зміст на основі змістових чи візуальних опор (план, малюнок, схема). Взяти участь у діалозі-розпитуванні.	Прочитати текст, детально переказати його зміст. Письмово скласти тези. Підготувати монолог-розповідь на 5-7 хвилин.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97– 100 90-93	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
85 – 89 80-84	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.

75 – 78		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
70 –74 65-69	Задовільно („зараховано”)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40–59 31-40	Незадовільно но („не зараховано”)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Антонів О. Українська мова для іноземців: Навчальний посібник. — К.: ІНКOS, 2012.
2. Вінницька В. М. Українська мова: Практичний курс граматики для студентів-іноземців. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2003.
3. Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: Усне мовлення. — К.: Знання України, 2005.
4. Іванець Т. Ю. Українська мова для іноземних студентів: Навчальний посібник для студентів-іноземців. — Вінниця: ВДТУ, 1999.
5. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 1 / Моргунова Н.С., Резван О.О. – Харків, 2008. 85 с.

6. Мова для всіх: Навчальний посібник з української мови для студентів підготовчого факультету. Частина 2 / Моргунова Н.С., Резван О.О. – Харків, 2008. 90 с.
7. Чезганов С. А. Українська мова як іноземна: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2008.
8. Чистякова А. Б. Українська мова для іноземців: Підручник. — Х.: ІНДУСТРІЯ, 2008.
9. Чумак В. Українська мова як іноземна в системі кредитно-модульного навчання: Навчальний посібник. — Умань: УДПУ, 2008.
10. Українська мова для іноземців. Чистякова А.Б., Селіверстова Л.І., Лагута Т.М. / Підручник. Харків: Індустрія, 2008. – 383 с.
11. Харків. Перші кроки. (Навчальний посібник з читання за матеріалами місцевого країнознавства для іноземних студентів.) Тараненко В.В., Солодова Л.Є., Доценко Т.Г. – Харків, 2010. – 140 с.

Допоміжна:

12. Анніна І.О., Горюшина Г.Н., Гнатюк І.С., Жайворонок В.В. Російсько-український словник. – К.: Абрис, 2003. – 1424 с.
13. Арделян М.В., Ковалевська Л.П. Українська мова: тестові завдання. Навчально-методичні матеріали для слухачів усіх спеціальностей вечірньої та денно-заочної форм навчання з дисципліни «Українська мова» для підготовчих курсів. - Харків, ХДУХТ, 2008. – с.86.
14. Українська мова. Перші кроки. Відеоситуації (Опришко Н.О., Денисенко О.С.)

Інформаційні ресурси в інтернеті:

1. <http://files.khadi.kharkov.ua/pidgotovki-inozemnikh-gromadyan/filologiji.html>